

Република Македонија
НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ

Republika e Maqedonisë
AVOKATI I POPULLIT

Republic of Macedonia
O M B U D S M A N

ПРЕДМЕТ: Посебен извештај за состојбите во Привремениот транзитен центар Табановце

Согласно Законот за народниот правобранител („Службен весник на РМ“ бр. 60/03 и 114/2009), покрај останатите надлежности, Народниот правобранител има овластување да следи дали се почитуваат и заштитуваат уставните и законските права на лицата во органите, организациите и установите во кои е ограничена слободата на движење.

Народниот правобранител како Национален превентивен механизам има мандат утврден со Факултативниот протокол кон Конвенцијата против тортура и друго свирепо, нечовечко или понижувачко постапување, кој овозможува да врши посети во местата на лишување од слобода и местата на задржување и со увид во материјалните услови и третманот, да ги идентификува ризиците заради спречување на тортура и друг вид сурово и нечовечко постапување или казнување.

Согласно овластувањата, на 20. 05. 2016 година, Националниот превентивен механизам изврши ненајавена посета на Привремениот транзитен центар Табановце, со цел утврдување на третманот врз лицата сместени во овој Центар. Притоа, обрнувајќи особено внимание врз степенот на остварувањето на правата на овие лица, загарантирани со националните закони и меѓународни акти, особено со Женевската конвенција за статусот на бегалците од 1951 година.

Посетата се состоеше од увид врз материјалните услови во Центарот, средби со одговорните службени лица и со претставници на меѓународните и невладините организации, од што се дојде до сознание за нивната организациска поставеност и функционална надлежност. Притоа, беа направени и неколку непосредни разговори со лица сместени во Центарот, при што Националниот превентивен механизам дојде до информации за третманот врз нив и за (не)можноста за пристап до постапката за признавање на правото на азил.

1. Организациска поставеност и функционална надлежност на органите и организациите во Привремениот транзитен центар Табановце

Во Привремениот транзитен центар постојано се присутни повеќе органи и организации со поделени надлежности, кои преку заедничка комуникација и координација учествуваат во раководењето и управувањето со Центарот.

Раководењето, односно менаџирањето со Привремениот транзитен центар е во надлежност на Центарот за управување со кризи (ЦУК). Претставници на ЦУК во Транзитниот центар се присутни 7 дена во неделата, најчесто од 8:00 до 22:00 часот со тројца претставници во смена, од кои 1 (еден) раководител и 2 (двајца) помошници, често и преведувач.

Министерството за труд и социјална политика (МТСП), во координација со ЦУК, се грижи за целокупното функционирање на Центарот, вклучувајќи ги одржувањето на хигиената и обезбедувањето храна. Претставниците на МТСП на терен се присутни 24 часа, во две смени по 12 часа. Вкупниот персонал ангажиран во Центарот брои 10 (десет) вработени, од кои 2 (двајца) одговорни работници, 4 (четворица) административни и 4 (четворица) социјални работници, кои се распределени во група од по 1 (еден) одговорен, 2 (двајца) административни и 2 (двајца) социјални работници во смена. За одржување на хигиената во Транзитниот центар Табановце од страна на МТСП се ангажирани 24 лица.

Министерството за внатрешни работи (МВР) е надлежно за обезбедување на сигурноста, редот и дисциплината кај лицата и објектите во рамките на Привремениот транзитен центар. Претставници на МВР, исто така на терен се присутни 24 часа во две смени по 12 часа. Бројот на присутен персонал на смена е варијабилен, од 5 (пет) до 9 (девет) претставници во смена, зависи од потребите.

Здравствената заштита во Привремениот транзитен центар е во организација на Институтот за јавно здравје, Министерството за здравство и Црвениот крст на Република Македонија. Медицинската екипа присутна во смена се состои од 1 (еден) доктор, 1 (една) сестра и 1 (еден) возач, а смената трае 12 часа. Медицинската помош во Центарот е достапна 24 часа. Извршителите на здравствената заштита ангажирани во Центарот се црпат од два извори – преку „Project hope“, проект на ангажирани луѓе преку Министерството за здравство и преку вработени претставници од здравствените домови, и тоа Здравствен дом Куманово, Здравствен дом Крива Паланка, Здравствен дом Кратово и Здравствена станица Липково. Покрај погоре наведените претставници ангажирани на терен преку Институтот за јавно здравје и Министерството за здравство, за здравствената заштита во Центарот ангажирана е и екипа претставници на Црвениот крст, кои, исто така се сместени во посебен контејнер во Центарот, 24 часа во две смени по 12 часа, а медицинската екипа во смена се состои од 1 (еден) доктор, 1 (еден) парамедик и 1 (еден) преведувач (ангажиран само во една смена). Оттука, вкупниот персонал ангажиран од Црвениот

крст брои 2 (двајца) доктори, 2 (двајца) парамедици и 1 (еден) преведувач.

Од меѓународните организации активни во доделување помош во Привремениот центар Табановце, покрај UNHCR (УНХЦР) присутни беа и International organisation for migration – IOM (ИОМ), UNICEF (УНИЦЕФ) и СОС Детско село. Во надлежност на ИОМ е да им излезат во пресрет на мигрантите кои сакаат да се вратат во сопствените земји, додека пак УНИЦЕФ и СОС Детско село се одговорни за одржување на просторијата за згрижување на деца. Претставниците на ИОМ располагаат со 15 (петнаесет) лица, мобилна екипа, кои на теренот се присутни во една смена што трае 12 часа и со 5 (пет) лица во смена. Додека пак, во „детската просторија“ има по 6 (шест) лица во смена, претставници одговорни за негата и грижата за децата, а притоа има и 5 (пет) раководители и 1 (еден) преведувач. Просторијата е отворена 24 часа и функционира во три смени по 8 часа. Персоналот во „градинката“ е во надлежност на СОС Детско село.

Од невладиниот сектор, во Привремениот транзитен центар Табановце присутни се претставници на Македонското здружение на млади правници (МЗМП) и Легис. Претставниците на МЗМП на терен се сместени и присутни 24 часа, а распределени во три смени и најчесто во првата и втората смена има по 1 (еден) правник и 1 (еден) преведувач, а во третата – ноќна смена, само правник. Додека пак, екипата на невладината организација Легис е мобилна и најчесто присутна на терен во период од 11.00 до 19.00 часот и истата брои 10 (десет) редовно ангажирани лица за помагање во Центарот и 14 (четринаесет) волонтери. Од редовно ангажираните и волонтерите, во една смена / посета во Центарот вообичаено се присутни по 7 (седум) лица.

2. Затекната состојба во Привремениот транзитен центар Табановце

Тимот на Националниот превентивен механизам постапувајќи согласно Методологијата за вршење превенција од тортура и друг вид на сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување, изврши увид во Привремениот транзитен центар Табановце.

● Материјални услови и актуелна состојба

Привремениот транзитен центар Табановце располага со 47 (четириесет и седум) контејнери, 36 (триесет и шест) Икеа модули – куќички, 3 (три) шатори – рапколи, 1 (еден) шатор топла кујна, 1 (еден) дистрибутивен центар, 1 (еден) централен – главен магацин на кампот, 4 (четири) тоалети со по 10

(десет) тоалетни единици, 2 (две) туш кабини, 1 (една) разладна комора и 1 (еден) контејнерски магацински модул. Овие податоци се официјално потврдени и преку увид во самиот Центар и преку официјалниот документиран Попис на сите средства кои се наоѓаат во Транзитниот центар Табановце (објекти, инфраструктура и материјално технички средства), воден од Центарот за управување со кризи. Центарот располага со топла вода 24 часа дневно, но според добиените информации недостапува вода за пиење.

Транзитниот центар има сместувачки капацитет за 1.000 (илјада) лица, а на денот на посетата беше невозможно да се дојде до податок за точниот број на присутни лица, од причина што наводно никој од органите одговорни за управување и раководење со Центарот не поседува вакви евиденции. Органите одговорни за водење на овие евиденции меѓусебно ја префрлуваа одговорноста. Според неофицијалните податоците добиени од

претставниците на Министерството за внатрешни работи, на денот на посетата Центарот броеше 207 (двесте и седум) лица, од кои 129 (сто дваесет и девет) од Сирија, 74 (седумдесет и четири) од Авганистан, 3 (три) од Иран и 1 (едно) лице од Ирак.

Лицата присутни во Транзитниот центар се пребројуваат само при доделувањето на оброците и на таков начин се дознава колку лица го напуштиле Центарот. Дури и неофицијалната дневна бројка на денот на посетата која ја

доби Националниот превентивен механизам од претставникот на МВР била добиена во координација меѓу МВР и МТСП и е добиена како резултат на пребројувањето за време на појадокот. И покрај инсистирањето на тимот на Националниот превентивен механизам и повикувањето на мандатот на Народниот правобранител, сепак пристапот до официјалната евиденција што се однесува на бројот на присутни лица во Центарот (категоризирани по возраст, пол, датум на пристигнување и слично) беше оневозможен.

● Обезбедување на храна

Набавката и дистрибуцијата на храната е обезбедена од страна од Министерството за труд и социјална политика и Црвениот крст на Република Македонија, за разлика од претходниот период во кој храната беше обезбедена преку донации на невладиниот сектор. Менито се состои од три оброци дневно и дистрибуцијата и набавката на оброците е сразмерно поделена помеѓу МТСП и Црвениот крст. Набавувачот на храна и менито се идентични со оние од Привремениот транзитен центар Винојуг – Гевгелија.

Националниот превентивен механизам доби информации дека лицата сместени во Центарот не се задоволни од храната, што патем не отстапува од листата на дневното мени, но добиена е информација дека еден оброк чини 600,00 денари и истиот според квалитетот и количеството не одговара на цената.

● Активности на невладиниот сектор и на меѓународните организации

Преку разговорите со претставниците на невладиниот сектор, Националниот превентивен механизам дојде до сознанија дека за секоја донација на дополнителна количина храна, облека, обувки, хигиенски продукти и сл., неопходна е согласност од органите и организациите надлежни за организирање и управување со Центарот (ЦУК, Министерство за труд и социјална политика, Црвен Крст на РМ).

Македонското здружение на млади правници им помага на лицата сместени во Центарот, на начин што им обезбедува правна помош и ги советува за нивното право на пристап до постапката за признавање на право на азил.

Претставниците на невладината организација Легис со своето теренско присуство во Привремениот транзитен центар, помагаат преку донирање на храна, облека, обувки и лекови, а во нивна организација и донација се и спортските и рекреативните активности во Центарот. Одговорните претставници од Легис имаа забелешки во однос на начинот на распределување на донациите што тие ги доделуваат, односно се сомневаат дека донираната храна и облека се злоупотребува и не се упатува до лицата за кои е наменета. Но, од неодамна овој проблем се решава на начин што организациите - донатори и одговорните органи заедно ги дистрибуираат средствата за помош на бегалците.

Во Транзитниот центар во организација на УНИЦЕФ и СОС Детско село опстојува и просторија за згрижување на деца на возраст до 10 години. За бројот на деца кои ја користат оваа „детска просторија“ се водат Извештаи, според кои на денот на посетата во „градинката“ имало 119 деца. Во оваа просторија за згрижување деца се организираат активности за психосоцијална поддршка, едукативни и рекреативни активности, учење јазици и сл. Просторијата за згрижување деца на најмала возраст е отворена / достапна 24 часа.

● Здравствена заштита

Институтот за јавно здравје, Министерството за здравство и Црвениот крст на РМ се одговорни за здравствената заштита во Центарот. Во поглед на здравствената заштита беше констатирано дека Амбулантата е снабдена со потребните лекови и опрема, уредно се води евиденцијата на лица кои побарале редовна и итна медицинска помош. Лекарскиот персонал активен на терен изрази потреба од поголеми количини вода, неопходна за непречено овозможување на здравствената заштита, како и ладилник како дел од лекарската опрема за чување на одредени медикаменти.

Како што и понапред беше споменато, медицинската екипа на теренот е присутна 24 часа, а ова се практикува од 08 март оваа година заради зголемување на потребите од медицинска помош, како резултат на актуелните состојби со наплив на бегалци.

Националниот превентивен механизам наиде на одлична соработка со медицинските екипи присутни во Центарот и беше овозможен непречен и целосен пристап до сите материјали и информации потребни за увидување на фактичката состојба, тргнувајќи од преглед на физичките услови во кои Амбулантата опстојува, набавената опрема и медикаменти, до увид во евиденцијата на сите лица врз кои се интервенирало со каква било медицинска помош. Вакви увиди во евиденцијата извршени се и во Амбулантата на претставниците на Јавното здравје и во евиденцијата на претставниците на Црвениот крст.

Од евиденциите и разговорите Националниот превентивен механизам констатира дека во моментот нема епидемии и проблематични заболувања, но неодамна имало појава на шуга, вошливост и варичела. За ваквите состојби биле преземени потребните мерки и истите се санирани. Постои и посебен контејнер / куќарка за инкубација и според кажувањата на медицинските лица, задоволени се условите за справување со вакви епидемии. Според состојбата на денот на посетата, во Центарот имаше 1 (едно) лица заболено од дијабет и е под соодветен медицински третман, како и соодветен третман со исхрана. Имало до сега неколку случаи по разни основи за итна медицинска помош и надвор од Центарот, истата била преземена, а тоа укажува на задоволувачки услови за упатување на пациентите надвор од Центарот, на специјалист или на посебна итна медицинска помош. Секако, медицинските екипи располагаат и со 1 (едно) соодветно медицинско возило на смена.

Покрај вообичаените прегледи и третмани, во Центарот се преземаат и покрупни хигиенски и заштитно медицински акции. Во периодот од 19 до 24 април оваа година кога во Центарот биле сместени над 600 (шестотини) лица, било спроведено вакцинирање на точно 604 (шестотини и четири) лица со полио вакцина. Во Центарот редовно се прават анализи на водата и епидемиолошки увиди, а два пати дневно се врши и дезинфекција, што опфаќа и дератизација и дезинсекција.

● Пристап до правото на азил

Од разговори со претставници на Македонското здружение на млади правници, како и од непосредно извршените разговори со три лица од Сирија кои изразија јасна намера за поднесување барање за признавање право на азил, Националниот превентивен механизам доби сознанија дека на овие лица им е оневозможено да поднесат барање за признавање право на азил, со разни образложенија (во смисла, „повторно да размислат и да се преиспитаат дали навистина сакаат да поднесат барање за признавање право на азил“, како и честите наводи од полициските службеници дека треба да се консултираат со раководните службени лица во однос на овозможување на поднесување на барање за остварување на правото на азил).

Народниот правобранител – Национален превентивен механизам констатира дека бројот на згрижени лица во Привремениот транзитен центар постојано се намалува, така што за разлика од првичната бројка од над 1.200 (илјада и двесте) лица кои беа присутни во месец јануари, при посетата беше констатирана бројка од само 207 (двесте и седум) лица. Од добиените информации произлегува дека ниту еден орган не води евиденција (или пак намарено не му се доставуваат податоци на Народниот правобранител), колку лица и на каков начин го напуштаат Центарот, а не се единствени и по однос на прашањето дали Привремениот транзитен центар е од затворен или од отворен карактер. Воспоставената пракса говори дека лицата сместени во Центарот постојано го напуштаат оградениот простор без да бараат некаква посебна дозвола, а за тоа надлежните органи не водат никаква официјална евиденција.

Националниот превентивен механизам, исто така доби информација дека во периодот од 15 до 29 април бројката на мигранти / бегалци била значително намалена така што од згрижените 600–700 (шестотини – седумстотини) мигранти / бегалци во моментот во Центарот престојуваат околу 200 (двесте) лица (за што не постои официјална евиденција). Од информациите добиени од невладините организации, Националниот превентивен механизам дојде до сознание дека токму во тој период од страна на Центарот за управување со кризи бил донесен Заклучок, со кој било ограничено присуството на дел од организациите на невладиниот сектор во ноќните часови.

КОНСТАТАЦИИ

1. Слаба е соработката и координацијата помеѓу надлежните органи и организации кои раководат со управувањето и организирањето на Центарот.
2. Националниот превентивен механизам беше попречен од претставниците на Министерството за труд и социјална политика, Министерството за внатрешни работи и Центарот за управување со кризи да изврши непосреден увид во листата за евиденција на присутни лица во Центарот.

3. Министерството за внатрешни работи ги попречува бегалците/мигрантите во намерата да поднесат барање за остварување на правото на азил. На теренот нема претставници од Секторот за азил кои би ги информирале бегалците / мигрантите за пристапот до ова право.
4. Никој не води официјална евиденција за бројот на пристигнати лица и лица кои го напуштаат Центарот (категоризирани по возраст, пол, датум на пристигнување и слично), ниту пак некој од надлежните органи врши евидентирање на лицата кои секојдневно повремено излегуваат и влегуваат во Центарот.
5. Недостасува соодветна медицинска опрема, односно вода за медицинска употреба и ладилник за чување на медикаментите во мобилната амбуланта на Министерството за здравство.
6. Постојат пропусти во распределбата и дистрибуцијата на донираните предмети (облека, обувки, храна, медицинска помош и сл.).

ПРЕПОРАКИ

1. Неопходна е подобра и поефективна соработка и координација меѓу органите кои управуваат и раководат со Привремениот транзитен центар.
2. Поголема кооперативност на теренските претставници на надлежните органи и организации и овозможување непречен увид на Национален Превентивен механизам во листата за евиденција на присутни лица во Центарот.
3. Министерство за внатрешни работи да обезбеди присуството на претставници од Секторот за азил во Привремениот транзитен центар со цел информирање за правото на поднесување барање за признавање на правото на азил и да се овозможи непречен пристап до постапката.
4. Да се води официјална и ажурна евиденција за бројот на пристигнати лица и лица кои го трајно или повремено го напуштаат Центарот (категоризирани по возраст, пол, датум на пристигнување и слично).
5. Министерството за здравство да обезбеди неопходна медицинска опрема и ладилник за чување на медикаменти, додека надлежните за инфраструктурата во Привремениот транзитен центар да спроведат и овозможат постојан пристап до вода за медицинските потреби.
6. Надлежните органи да обезбедат поголема транспарентност во дистрибуцијата на донираните средства.